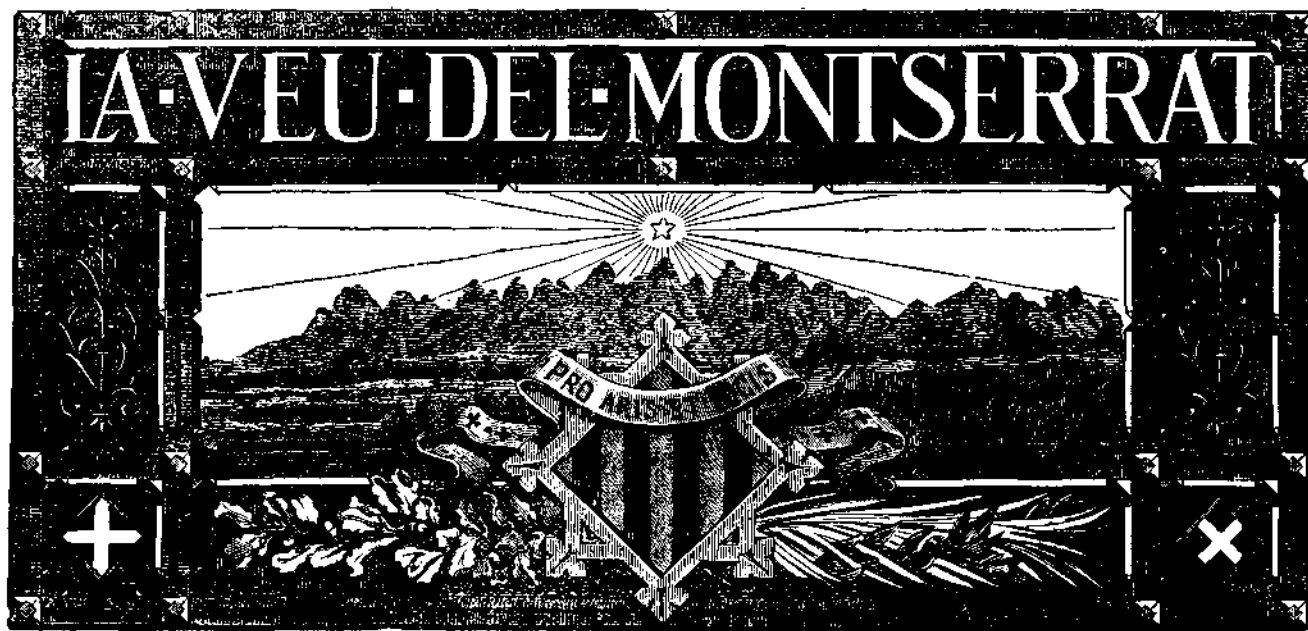

SETMANARI POPULAR DE CATALUNYA.

LAS PÉRDUAS IRREPARABLES.

Totas ho son, si fem cas de las esquelas mortuorias. Y en realitat ho son totas per un nombre determinat de personas, com es, per exemple, una familia. Mes de pèrduas irreparables pera tot un poble n'hi há pocas, y en certas èpocas pot dirse en absolut que no n'hi há cap.

Precisament ara ab la mort d'En Gambetta s'ha posat en tela de judici en casi tot lo mon aqueixa qüestió dels hòmens necessaris, y lo cert es que ningú creu en tal necessitat, ni'ls gambettistas mateixos, puix que digueren: «la república no es un home.»

Mes nosaltres creyem en los hòmens necessaris, y també en las pèrduas irreparables. Hi há institucions, hi há també èpocas que's personifican en un sol home, encara que degan reconèixers en aqueix home los atributs excepcionals del geni. D'aquí vé qu'èpocas è institucions prengan móltas vegadas lo nom del que es l'ànima d'ellas. Tothom anomenará ara y sempre *segle de Pericles* lo temps de major esplendor d'Atenas, com tothom coneixerá per *pau octaviana* l'època més reposada y brillant de Roma.

Mes aqueixas son pèrduas irreparables que tothom veu y coneix; n'hi há unas altrás que apenas las nota ningú, de las quals no's fa cas, y que, no obstant, son móltas que las ploran. Tals son las pèrduas d'aquellas personas en qui no han brillat principalment ni'l geni, ni'ls honors, ni la fortuna; aquellas que s'han *contentat* ab ésser virtuosas.

Es una veritat de gran calibre qu'en aquest

mon de tant colossals misèrias costa moltíssim més ésser bo, qu'ésser aplaudit, que brillar, qu'ésser portat en triomf. Millor dit, no costa més; sinó qu'es major raresa trobar un home bo que trobarne cent de *gloriosos*.

Naix açò naturalment del petit premi que dona'l mon á la virtut, deixant en la major obscuritat al home bo, mentres passeja en carroça daurada á qualsevol xarrrayre. Y si no, açí teniu á Massarnau, mort després de trenta anys d'emplear sos diners y son cor y sa inteligencia en benefici exclusiu dels pobres y acompanyat al cementiri per quatre amichs y companys en tant cristianas fadigas, y apenas publicada sa pèrdua en la premsa y casi gens explicats sos grans serveys á l'humanitat y á la sua patria.

Mes, dirán ¿y quins serveys y quins mèrits eran aquets d'En Massarnau senyalats aixís ab tanta pompa?... ¡Ah! ben poca cosa á fe... tot s'enclou en una paraula: havia fet, havia sabut fer almoyna. Perque tota sa gloria la feya consistir En Massarnau en açò, ell en qui, si'l mon hi hagués volgut escorcollar, hauria trobat qu'era un gran artista, un músich de sentiment exquisit y de percepció finíssima, devant de la qual havia baixat lo cap fins lo mateix Rossini.

Y Massarnau no vingué de París á Madrid pera fundar en Espanya una òpera ni un conservatori, sinó *simplement* pera fundarhi las conferencias de Sant Vicens de Paul. Ja veyeu si fou modest en sas empresas. Mes ¡ah! las conferencias debian fer més que recrear l'orella, que adormir l'esperit en l'èxtasis del art. Las conferencias havían de fer menjar al pobre, havían de vestir sas carns, havían, sobre

tot, d'aixecar son esperit del decahiment moral, produyt lligítim de la miseria abandonada...; havian encara de fer més, havian de moralisar un xiquet ab l'exemple las rastreras costums d'aquesta època degradada.

Naturalment que l'obra era massa bona, massa important, massa cristiana per que la gent no s'aixequés contra d'ella. S'adonàren de lo que s'havia propagat, de lo que havia florit, de lo que havia treballat, y 's cridà á la revolució per que li ségués las mans, per que li tallás las alas. Y bé que ho sapigué fer la revolució, y la perdua d'aquellas societats obscuras è infadigables, aqueixa sí qu'entre la confusió revolucionaria fou una irreparable perdua. Ja saben los pobres qui foren los que á llàgrima viva la ploràren.

Ara no s'han perdut las societats, no s'ha perdut l'institució, mes s'ha perdut son director y son mestre; las naturals dolencias d'una edat avançada han rendit las forças d'aquell que havia sabut sostenirse ferm devant de las contrarietats més terribles. S'ha perdut, y la gent no n'ha fet cap mica de cas. Á uns los interessava més la farum de crisis política, millor dit ministerial; á altres pérduas personals, quelcom menys interessants á l'humanitat, bon xich més reparables; á tots sas propias passions, son peculiar egoisme.

Mes aqueixa indiferencia ha inspirat amargas paraulas á una il·lustre escriptora: «la pérdua irreparable de Massarnau seria un dol nacional, si hi hagués nació». Y es una paraula espantosa per lo certa. Perque si hi hagués nació, ja en altre temps s'hauria alçat valenta y no hauria permès qu'en nom de la llibertat un govern sobrevingut suprimís á má irada las benèficas conferencias, incautantse—vergonya fa'l dirho—dels recursos que á força d'almoyna havian arreplegat pera socorre al pobre. Y ara's vol que la nació que açò no sapigué ò no volgué deturar plore l'irreparable pérdua de Massarnau? Es més que ilusió, es desvari.

No era d'esperar semblant cosa d'una nació que s'ha donat ja cumplertament al galicisme de no saber fer caritat sens divertir-se. Deixáu que moria la marquesa *Tal* ò la duquesa *Qual*, organisadoras de balls de *beneficencia*, de corridas de toros idem, de rifas ò *tombolas*, com ara's diu, y ja veureu si apareixerán en las columnas dels periòdichs llurs grans virtuts, llurs sentiments caritatius. Mes aqueix procediment vulgar y obscuríssim de Massarnau no es cosa que s'haja de tenir en compta. Y aixís ha d'ésser. Ell es qui menys s'hi haurá preocupat, perque 'l premi no l'esperava dels hòmens. Nosaltres som los que censuram, perque tenim obligació de censurarla, aqueixa indiferencia d'una societat que ja la veurem quan se morirà En Frascuelo.—*M. R.*

Assaig de traducció catalana dels Salms de David.

SALM XVIII.

Que David sia lo autor de aquest Salm, á mes del titol, ho demostra lo estil, la manera de acabar algunas particularitats y lo escriptor del llibre II dels Reys (cap. XXII, 1). Lo argument consisteix en manifestar com Deu no sols lo havia lliurat de sos enemichs, sino que aquests havia subjectat al domini del Sant Rey. Y com en lo últim verset dona á conèixer que ja havia rebut la promesa de la consolidació de son regne y de los versets 1, 18 y 49 se despren que los seus adversaris ja lo havian deixat tranquil, y que á molts dels mateixos estava dominant, havem de conclóurer que aquesta poesia fou composta després del any X del regnat de David, probablement als últims anys de la sua vida. Aixó sembla vol donar á conèixer lo autor del llibre II dels Reys, copiant aquest Salm un poch avans de posar fi á la historia de David.

TRADUCCIÓ.

a 1. Al Mestre. Del servidor del Senyor, David, qui digué al Senyor las paraulas de aquest càntich en lo dia en que lo lliurà lo Senyor de la má de sos enemichs y de la má de Saul.

b 2. Y digué: Vos amare ab ternura, Senyor, fortaleza mea.

c 3. Lo Senyor es la mea roca y mon castell y mon refugi; Deu meu, roca mea, jo me refugiare en ell; escut meu y corn de la mea salvació, lloch elevat y segur per mi.

d 4. Al Senyor alabat de tothom invocaré, y dels enemichs meus seré salvat.

e 5. Cenytanme cordas de mort y torrents mortíferos me aterrorisavan.

6. Cordas del infern me rodejavan: á cada pas se me oferian llassos de mort.

f 7. En la mia angustia invoqui al Senyor, y á mon Deu vaig demanar ausili. Desde son palau escollà la mia veu, y lo meu clamor en presencia sua entrà als seus oïdos.

g 8. Y se commovia y tremolava la terra, y los fonaments de las montanyas tremolavan y se commovian, quant se vá indignar.

9. Pujà lo fum al seu nas, y lo foch de la sua boca devorava; llamps que abrasavan sortian de ella.

h 10. Incliná los cels y vá baixar, espesa boira tenia sota sos peus.

11. Se sentá sobre un querubi, y estengué sas alas y volà sobre las alas del vent.

12. Posá tenebras á manera de amagatall; á son contorn com tabernacle seu posá espessor de aygua, densíssims núvols.

13. Per lo resplandor de la sua presencia varen passar núvols, grans y brasas de foch.

14. Y tronava en los cels lo Senyor, y lo Altíssim alsava la veu; pedra y brasas de foch.

15. Va enviar sas fletxas y los desbaratà; va enviar de llamps una multitud y los perturbà.

16. Aparaguèren los asientos de las ayguas, y que-

(a) Títol.

(b) Proposició.

(c) Ampliació metafòrica de la proposició.

(d) Primera part. Proposició.

(e) Narració de las calamitats de David.

(f) Del socorro que implorà de Deu.

(g) Dels senyals de la ira divina contra los enemichs de David.

(h) De la manera ab que lo vá socórrer, expressada alegòricament.

dàren descoberts los fonaments de la terra a causa de vostre enfado, Senyor, a causa del buf que respira vostre nas.

i 17. Envià de las alturas, se apoderà de mi, me va extraure de la multitud de las ayguas.

18. Me lliurà de mon poderós enemich, y dels que me odiavan, encara que eran mes forts que jo.

19. Se me presentavan al meu devant en lo dia del infortuni; pero lo Senyor me sostenia.

20. Y me feya sortir lluny; me arrancà de entre mos enemichs, porque tenia sa voluntat posada en mi.

j 21. Me recompensà lo Senyor segons la meua justícia; conforme a la puresa de las mias mans me restituhí.

22. Perque vaig guardar las vias del Senyor, y no vaig fer mal contra mon Deu.

23. Que tots los seus judicis los tenia al meu devant, y los seus decrets jo no allunyava de mi.

24. Me vaig portar bé ab Ell, y me vaig guardar de la meua iniquitat.

25. Y se vau portar ab mi segons la mia justícia; segons la puresa de las mias mans devant dels seus ulls.

k 26. Ab lo piados benignantment os porteu, ab lo varó perfet os porteu sens màcula;

27. Ab lo que està purificat os mostreu piados, y ab lo pervers os manifesteu astut.

l 28. Que Vos al poble abatut salveu, y los ulls alsats feu abaixar.

m 29. Puix Vos enceneu la mia llanterna; lo Senyor Deu meu farà que resplandescan las mias tenebras.

n 30. Perque ab Vos me precipitaré sobre los esquadrons, y ab mon Deu assaltaré la muralla.

o 31. De Deu es perfet lo camí; la paraula del Senyor es copellada: es Ell escut per tots los que confian en Ell.

p 32. Perqué ¿qui es Deu, fora del Senyor? y ¿qui es refugi fora de nostre Deu?

q 33. Deu es qui me va cenyir de valentia, y perfeccionà mon camí.

r 34. Va per mos peus semblants als dels ciervos, y sobre mas alturas me donà consistencia.

s 35. Las mias mans amaestrà a la batalla, y lo mes bras estengué lo arch de bronzo.

t 36. Y me donàreu lo escut de la vostra salvació; la vostra dreta me sustentà, y la vostra clemencia me va fer créixer.

u 37. Allargàreu mon pas dessota meu; y no vacilaren mos talons.

v 38. Perseguiré mos enemichs y los alcansaré, y no tornaré atrás hasta acabar ab ells.

39. Los feriré y no podrán alsarse, caurán sota mos peus.

x 40. Me cenyireu de valor per la batalla; postràreu a mos peus los qui me assaltavan.

(i) Lo mateix expressat històricament.

(j) Aquí exposa las rahons de haverlo ajudat y primerament la pròxima que fou la justícia de David.

(k) Y la remota, que es la justícia de Deu en tractar a cada hu segons sos mèrits.

(l) Tránsit a la segona part.

(m) Proposició.

(n) Narració. Rahons que alega de haber sigut protegit.

(o) Perqué Deu no falta en sas promesas.

(p) Puix es Deu verdader a diferencia dels idols.

(q) Descripció gradativa. Aptitud de David per la guerra.

(r) Lleugeresa dels seus peus.

(s) Destresa de las sues mans y vigor de son bras.

(t) Cooperació de Deu.

(u) Sortida a la guerra.

(v) Ab certesa de vencer.

(x) Derrota y matansa de sos enemichs.

41. Mos enemichs desbandàreu; extingireu als qui me odiavan.

42. Cridavan y no hi hagué qui los salvés; al Senyor clamavan y no los atengué.

43. Los vau desmenussar com pels devant del vent; com fang de las plassas los vaig arrabassar.

y 44. Me lliuràreu dels plets del poble: me constituireu lo cap de gentils; poble que jo no coneixia me va servir.

z 45. Al sentir la fama se me subjectavan obediènts; los extrangers me adularen.

46. Los extrangers se enflaquian y tremolavan desde las suas presons.

A 47. Viu lo Senyor y benehit es mon protector, y ensalsat lo Deu de la mia salvació.

B 48. Lo Deu fort es qui me ha venjat; ha decretat que los pobles estigan sota de mi.

49. Ell es qui me ha lliurat de mos enemichs, y hasta me ha alsat sobre los qui me assaltavan; del home violent me va arrancar.

C 50. Per aixó os confessaré entre los gentils, Senyor, y Salms composaré a vostre Nom.

51. Que engrandeix la salvació del seu Rey, y fa misericordia al seu Ungit, aixó es a David y a la sua posteritat hasta la eternitat.

ACLARACIONS.

1. En lo dia, hebraisme que equival a dir quant.—De la mà, aixó es: del poder.

2. Vos amaré. Exordi preciosíssim tret de las entranyas del assumpto y serveix també de proposició. Lo ordre lògich del sentiment es: «Ja que Deu me ampara, jo lo amaré.»

3. Es la meua roca. Las imatges estan presas de la montanya com son rocas, grans pedras, llochs inacessibles, de ahont vé lo significat de lloch de refugi, ó pedra de defensa. Fugitiu David per no fer guerra contra Saul, se veyá precisat a amagar-se per las montanyas y llochs deserts.—Corn de la mia salvació, aixó es forsa, poder provenient de que alguns animals tenen grandíssima forsa en las banyas. De aquí passa a significar gloria y hasta posteritat il·lustre (Ps. LXXXIX, 25.—Luc. I, 69). Així denomina al Senyor per quant lo salvà y defensà de sos enemichs.

5. Torrents mortífers, lo hebreu diu: torrents de Belial, es dir pestilencials, plens de miasmas, que causan la mort. Lo poeta se serveix del futur per fer mes vivas la narració y descripció. Es cosa admesa en la poesia dels hebreus.

8. Quant se vá indignar: lo verb hebreu significa, quant se vá cremar: metàfora que usem al indicar que algú està molt enfadat, dient: *està cremat*.

9. Puja lo fum al seu nas, imatge hebrea per denotar enfado è indignació. Llamps que abrasavan, literalment seria: brasas encesas que cremavan sortian de la boca del Senyor.

11. Se sentà sobre un querubí, lo verb original es montar a cavall sobre un querubí.

16. Aparaguèren los assientos de las ayguas. Descripció hiperbòlica de una tempestat que deix en descobert lo fondo del mar, ahont poèticament col·loca los fonaments de la terra.—Lo tránsit imprevisit de tercera persona a segona, y de segona a tercera, es cosa obvia en los profetas y los Salms.

17. Envià de las alturas, aixó es, la sua mà, ó la seua protecció, que era lo amparo de David.

(y) Consequencia.

(z) De aquí lo gran poder de David.

(A) Exclamació.

(B) Epilech.

(C) Conclusió.

18. *Mon poderós enemich*, Saul, que fou lo primer que perseguí á David.

19. *En lo dia*, es dir, en lo temps.

24. *Me vaig guardar de la meua iniquitat*, que equival á dir: tingui gran cuydado en guardar mon cor de cométrer iniquitats, que haurian sigut meuas, y per conseqüència imputables.

27. *Astut*, lo verb hebreu de ahont surt *os manifesteu astut* equival á caminar tortuosament, de modo que es com si digués: *ab lo pervers seguiu un camí tortuós*.

28. *Ulls alsats*, ulls de mirar inmodest y orgullós. La transició está basada en aquell axioma tant repetit: *Deu ensalsa als humils y justos*, que es á lo que se refereix la 1.ª part y *abat als superbiósos*, que se conté en la 2.^a

29. *Enceneu ma llanterna*, es una frase que equival á dir: *me proporcioneu verdadera felicitat*.

31. *Copellada*, purificada, refinada. Vejas lo que se ha dit en la aclaració al vers 3.^r del Salm anterior.

32. *Refugi*, es lo que significa la metàfora *roch* empleada ab freqüència en aquest Salm.

33. *Feu perfecta ma via*. Va fer que en lo camí que vaig empèndrer no tropessés, ans bé que est me sortís perfectament.

36. *Me va fer créixer*; literalment: *me va fer gran*.

37. *Allargáreu mon pas*: aixó es: me auxiliáreu donantme foras per avansar promptament.

41. *Mos enemichs desbandáreu*, la frase comú que emplea lo poeta es: *me donáreu mos enemichs per la espátlla*.

43. *Arrabassar*, lo verb usat en hebreu es *derramar*, com si digués: *á manera de fang clar vaig deramar als meus enemichs*.

45. *Me adulavan per causa del temor*.

48. *Lo Deu fort*, etc., en aquest verset se pot véuer figurat lo Messias en la persona de David.

49. *Home violent*, correspon á la idea de un home que obra, no segons la llei de Deu y de tota justicia, sino contra dret y rahó. La al·lusió sembla que va dirigida á Saul, com en lo vers. 18.

TOMÁS SUCONA, Pbre.

CARTAS ROMANAS.

Roma, 16 de Janer de 1883.

Bellissima y santa inspiració fou la del venerable sacerdot romá, Vicens Pallotti, que en l'any 1836 fundá las festas que's fan en la espayosa iglesia de Sant Andreu della Valle durant tota la octava de la Epifania. Aquest venerable sacerdot, fundador de una Congregació de Missionistas, que de son cognom se'ls anomena aquí *Pallottini*, per despertar lo zel del poble romá á favor de las Missions y celebrar la Epifania de Nostre Senyor d'una manera digna de la capital del mon católich, aprofitantse dels elements que solament Roma podia donarli, instituhi aquest solemne Octavari, que es verament la *Epifania* ó *Manifestació* de la universalitat de la Santa Iglesia Romana.

Es aquest Octavari un verdader *laus perennis*, puix comensan las funcions en la dita iglesia á la primera hora del mati, y casi sens intervals, acaban al vespre. Me complauré en ressenyarlos, per que mos lectors se fassen càrrech de la importancia de aqueixa festa especialíssima que atrau á tolas horas del dia gran concurs de gent á Sant' Andrea della Valle. Al mati's comensa ab piadosos exercicis durant la primera missa resada y prédica en italiá. A las nou Missa solemne de ritu llatí, assistinhi pera major solemnitat algun dels diversos Seminaris de la Ciutat Eterna. Inmediatament hi

há un altre Ofici en algun dels varis ritus orientals y segueix un sermó en llengua estrangera. A mitja tarde rosari y sermó en italiá y després de donada la solemne benedicció ab lo Santíssim, al toch de l' *Ave Maria*, torna haverhi lectura espiritual y altra plática ó punt doctrinal en llengua italiana. Tal es lo nutrit é interesantíssim programa de las funcions que desde l'any 36 se venen celebrant durant l'octava dels Reys en la mencionada iglesia, sostenintse ab las caritats dels fiels y la cooperació dels Col·legis orientals y occidentals de Roma, y en especial del de *Propaganda Fide*, quals alumnos prenen part activa en las Missas solemnes de ritu siríach, armení, caldaich, etc. Las llengüas estrangeras europeas en que's predica son lo francès, espanyol, anglès, alemany, portugués y polach; assistinhi com es de suposar á quiscun sermó una bona representació de individuos de las respectivas nacions que's complauen en poder sentir en una trona de Roma l'accent de la materna llengua.

Es una espléndida mostra de la forsa de la unitat de la fe que congrega als pobles y agermana las rassas, y dintre la diversitat de llengüas y varietat de liturgias, realisa la més hermosa armonia al entorn de la Càtedra suprema de la Veritat que, ab la predicació de la paraula de Deu, allá en Betlem revelada als Magos, primicias de la gentilitat, ha reparat la confusió babélica, fent que tot genoll se doblegue y tota llengua confesse y alabe lo adorable Nom de Jesús. Solament la ciutat dels Papas pot donar un espectacle semblant; y tant per los cismátichs d'Orient com per los heretjes d'Occident, es un argument terrible l'Octava de la Epifania á Sant Andreu della Valle.

..

Y ja que de la Epifania parlem, vull contar á mos lectors quelcom de la festa celebrada 'l dia dels Reys en la iglesia de Santa Sabina, lloch sagrat de la Ordre Dominicana, que si no's pot dir son bressol, es la casa hont lo P. S. Domingo rebé especialíssims favors del cel; y, transformada en hermosa y rica capella, se conserva allí encara la cambra hont passaren alguna nit en divinals col·loquis los dos grans Patriarcas, Domingo y Francesch, junt ab lo carmelita Sant Angel. La Revolució n'ha fet del convent de Santa Sabina, com de tants altres, casi un lloch desert, puix hi permet l'estada solament á dos ó tres frares, que en aquells solitaris claustres pregan per sos mateixos perseguidors.

Mes, lo dia de Reys semblá per un moment revivre l'antich esplendor del convent de Santa Sabina; y l'antiquíssima iglesia ressoná ab magestuosos cántichs que contrastavan ab la tristesa de la actual desolació. Lo Rnt. P. Prior, religiós francès dels primers que aydaren al P. Lacordaire en l'obra magna de la instauració de l'Ordre á Fransa, havia convidat al intrèpit confessor de la fe en Suissa, Monsenyor Gaspar Mermillod, bisbe deslerrat de Ginebra, á celebrar de Pontifical; y S. Il·lma. se complagué en passar la diada del seu sant patró en campanyia dels fills del P. Sant Domingo. Com lo convent de Santa Sabina está fora de Roma, en lo cèlebre mont Aventi, en la iglesia no hi havia mes que tres devotas cristianas, que á mi'm feren l'efecte de las piadosas donas que ploravan en la montanya del Calvari; mes, en lo presbiteri hi havia, á mes dels frares, los alumnos que'l Seminari de Sant Sulpici de París te á Roma, y axis se pogué fer lo pontifical ab la deguda solemnitat. Se cantá la missa á la dominicana ab una hermosa seqüència de Sant Bernat que respira la més mística tendresa, fent l'acompanyament á l'orgue un dels joves Seminaristas. Aquell pontifical en tals circumstancias impresioná vivament mon esperit: per més que'ls raigs de sol d'un dia brillant entravan pe'ls finestrals,

tenia la festa quelcom de una missa a las Catacumbas; en lo Prelat que la deya hi considerava la víctima de la brutal persecució dels francmasons de Suïssa; los hàbits dels frares me recordavan la cruel guerra que'l nostre sigle fa a las ordres religioses; pero al mateix temps veyia brillar l'estel de la esperança indeficient de la Iglesia en aquell grup de joves de varia nacionalitat, que s'estàn preparant ab l'estudi pera pendre aviat son lloch en las filas del apostolat de Cristo. Al sortir després al jardí, desde ahont se descubreix un dels més bells panoramas de Roma, vegí una semblansa de las persèguidas Ordres religioses en lo taronger plantat per mà del Pare Sant Domingo, que amaga las sevas sis centurias ab una gerda y vigorosa brotada.

Avans d'entrar al refetor, se feu en l'aula capitular, consagrada ab lo recort dels dos germans polachs Sant Jacinto y l'B. Ceslao que allí prengueren lo Sant hàbit de mans del Patriarca, la piadosa cerimonia del sorteig ò extracció dels *Sants* patrons de l'any que en totes las comunitats se acostuma fer en semblant diada. Santa expansió y la més agradosa cordialitat regnà en lo dinar, quals saborosos *postres* foren un improvisat discurs de Monsenyor Mermillod, que es un orador facilissim que cautiva ab la natural elegancia de la dicció, ab lo oportunitat de las digressions y la profunditat dels conceptes. Per mi te molts punts de semblansa ab son il·lustre predecessor en lo Bisbat, Sant Francisco de Sales; puix com ell sab lo desterrat de Ginebra ocultar en las apariencias de un tracte amabilissim y d'una jovialitat encantadora, lo pes fatigant d'una vida de sacrifici y de duríssima abnegació. Un detall solament ne contaré per edificació de mos lectors: al hivern sol passar alguna temporada a Roma hont gosa de moltes simpatias, y desde ahont cuyda y vigila a son remat espiritual; pero la major part del any lo passa a França, dedicantse a la predicació, pera poder ajudar ab los petits emoluments de missioner, al pobre Clero de son Bisbat.... ¡Què petits y miserables son devant d'un Príncep de la Iglesia, d'un Pastor que axís se sacrifica, los butxins y tirans que no tenen més Deu que sa baxa codicia y sa vil concupiscencia!

No vull dexarme al tinter un acte que per sa profunda significació dintre de sa monástica senzillés me va commoure extraordinariament. Al donarse las gracias se feu, podriam dir, lo *levant de taula* més hermós que he vist en ma vida. Com altre dels convidats a la festa era lo P. Procurador General dels Caputxins, aquest y un religiós dominico que ara se'n va a l'Orient ab una missió importantíssima, (tots dos ab respectable barba) se posaren al mitx del refetor, y ab accent commogut y ben acompassada melodia, cantaren, alternantlo ab lo Salm *Laudate Dominum omnes gentes*, un verset que recorda lo vincle de germanat que a las dos Ordres mendicants ha unit sempre, de desde que'ls dos Patriarcas se abraçaren amorosament a Roma, y s'comunicaren sos últims pensaments allà mateix, en aquell mateix convent de Santa Sabina. Al sentir ressonar en aquella gran sala las notas graves de aquella canturia, y sentir per repetidas voltas los noms de *Evangelicus Pater Dominicus et Seraphicus Pater Franciscus*, no'm costà gayre de representar-me als grans fundadors de las duas Ordres que per sí solas representan y simbolisan l'esperit de l'Edat Mitja, puix eran aquells sos fills y aquella era sa casa paterna.

Content estava l'bon Prior de Santa Sabina ab eixa festa que encara s'continúa y terminà a la tarde a la iglesia; pero més contents estavem los convidats, que al arribar al cap-tart a dins de Roma, trobarem insoporable lo brujit dels carrers, després de una tant placèvola y tranquila jornada.

Y colla *Epifanta*, le feste se'n vanno via, diuen los romans; y jo també en ma següent carta dexaré de par-

lar de festes, per dir alguna coseta del Papa; que ja va la tercera, y encara no n'hem resat paraula. Mes no conto que'ls hagen desplaçat aquexas apuntacions de ma cartera. Per mi, duas Romas hi há, la que's veu ab los ulls y la que se sent ab lo cor; jo mes m'estimo la segona, y de la primera penso parlarne no mes com dels accessoris descriptius de tota relació de caràcter intim.

J. COLLELL, Pbre.

Secció Literaria.

LA MULLER DE GLAS.

RONDALLA D'HIVERN.

I

Començo per dir que de cap manera'm faig responsable de la veritat de la present rondalla. La qual responsabilitat declino en favor del poble, que altres ne porta demunt en aquesta materia.

Seguesch declarant que de cap manera tampoch vull passar per partidari del genre al qual la rondalla pertany, y vull que's convence tothom que, si l'escrich y publico, es solament per distraurem una estona a mi y distraure una altra estona al lector dels grans mals de cap que a tots dos nos fan nosa. Perque, si bé's repara, la rondalla que desseguida vaig a comptar pertany a la més furiosa classe de romanticisme. Si té ò no té res de veritat ni de verossimilitut ja s'ho judicará'l discret lector; mes lo poble es aixís: ell s'haurá dit «¡allá vá la rondalla!... y qui no ho vulga creure que ho vaja a veure.» Lo quatres tot un senyor acudit del poble.

Mes pot-ser jo també penso massa poch piadosament y la cosa es tant certa com que ara no fa sol, puix som al vespre. Es veritat que'l cas implica casi bé un miracle, y si bé a Déu res li es impossible, m'apar a mi qu'en materies d'amor humá, com es l'amor que surt en la rondalla, fa més miracles que Déu lo diable, y'l diable no es capaç de fer lo miracle que jo noto en la narració que vaig a escriure. La qual, fent la senyal de la Creu per que fuge'l mal esperit (si es que hi ronda), començarem en lo següent capítol.

II

Com es de rúbrica, comença'l poble dihent qu'era un pare que tenia un fill y un altre pare que tenia una filla. Passava açò en los temps del *tirànich feudalisme* (paraules sacramentals), y vehense açí que'ls dos pares, del fill y de la filla, eran dos senyors molt carregats de castells, d'armes, d'escuts y de cavalleria. Y vehense açí que la filla y'l fill respectivament un dia's vegeren (en algun torneig probablement), y vehentse, com es de suposar, s'enamoraren. Que ells dos s'enamoressen, per força havia d'ésser que'ls pares fússen enemichs y de molt antich estassen disposats a partirse... un colp de barra, vull dir cavallerescament parlant, un colp d'espasa nua qualsevulga hora que's trobessen.

D'açò se'n adonaren los enamorats quan ja ho oran, es dir, quan ja no eran a temps a obrar ab rahó enamorantse de gent més amiga y d'amors menys exposats a baralles. Mes que açò'ls succehís a abdós, també es molt natural, molt conseqüent y molt lògich... en la present rondalla.

III

Resultava d'aquí que'ls dos enamoradíssims jóvens debíen amagarse'l llur respectivament amor y veures y parlarne en lo més impenetrable misteri. Mes aquesta, segons opinió corrent, es circumstancia que augmenta en gran manera l'amor, y jo que ho crech tractantse dels hòmens, que tota la sua vida son unes incorregibles criatures, volent sempre ab ardent desitx lo que'ls negan y abandonant y despreciant molt aviat lo que'ls donan.

Mes, deixantnos de filosofies, lo que hem posat en clar, y lo que asseguram al lector baix paraula del poble, es que'ls nostres dos hèroes s'estimavan molt y s'haurian es-

timat igualment, si en lloch de tenir tantes contrarietats, los hagués anat tot vent en popa.

Resulta, de totes maneres, que s'havien de veure a les fosques (demanant perdó per la figura) y qu' en les obscures nits, mentre 'ls centinelles s'endormiscavan, solian parlar-se abdós en los murs del castell de Bellacima, qu'era la casa senyorial del pare de l'aymía.

IV

La cavaller se deya Arnau, la *nina* Eduvigis. Ell era, com endevinarà'l lector, home molt valent y molt fi, molt remirat ab sa honra, molt cavaller de sa dama.

Ella, com també'l lector ja sab, era rossa com un angellet, candia com un líliri, modesta com una viola. Respectuosa ab sos pares, temerosa, espantadissa com un ocell..., si bé tenia'l gran valor de desafiar lo son dels centinelles y d'arriscar la súa reputació, anantsen a festejar a mitja nit en les muralles.

Aquesta era una nit fosca... provisionalment, perque havia de sortir la lluna. Mes avans de que aqueixa gran saberuda tragués la cara d'argent pel cim de les montanyes, bona estona'ls quedava als nostres dos enamorats pera trencar nous en aquell *torn* de pedra, hont ja 'os asseguro jo que hi havia de fer bo d'estarshí, essent com era una vetlla de janer, serena com un mirall y ab una gebre que queya que semblavan aranyes de cristall los quatre cabells destriats del caparret d'or de la *nina*.

—No es possible, nó—deya ab exageració sòls aparent l'enamorat—, no es possible, nó, que hi haja al mon amor tant poderós com aquest qu' en lo meu pit bull y tot ho inflama. Jo voldria, Eduvigis, que tu'l vegesses, que tu hi poguesses entrar la mà per trobar si crema.

—Donchs lo meu—responia ella per no ésser menys—, lo meu no es com aqueix teu violent y ardorós, sinó mans y tranquil, com un estany reposat que's gosa contemplar al sol y recullint sa llum y guardantsela y escalfantse, ademés, ab la calor de sos raigs ardentíssims.

Al cavaller li semblava qu'era poch aqueix amor per lo que era reposat y quiet y li semblava a la *nina* qu'era massa aquell delcavaller pel que tenia d'impetuós y poch mesurat. D'aquí s'esdevingué un'amorosa disputa, molt propia de criatures enamorades.

Mes les paus, com era consegüent, se feren aviat, y discorreguen—singular idea!—, pera conèixer l'un l'amor del altre, canviar-se 'ls cosper una temporada. Y'l poble, ab gran *sans facon*, diu que se'ls cambiaren.

Lo pit de la *nina* bategà ab batements fortíssims; lo pit del cavaller quedà en mansa quietut, com la del estany des-sudit quan regna la tranquil·litat del ayre.

V

Y, un moment després que s'haguéren canviat los cors, sobre'ls monts llevantins aparegué una bruniada cúpula, la qual cúpula afectà després la forma d'un gran sortidor de plata fosa, fins que, enlanyrantse y sosponentse sobre les montanyes, aparegué allò en la forma de lo que realment era, ço es, l'indiscreta lluna. Per un moment se mogueren açí y allà munió de fantasmes: eran les ombres dels arbres, dels marlets, de les torres.

Se senti un *adieu* amorosíssim, y'l cavaller devallà'l mur que hores avans havia escalat. La *nina* se'l quedà mirant com marxava al galop de son cavall, que un poquet enllà l'esperava. Hermosíssim debia ésser lo quadro aquell de que era ella l'assumpto. No l'explica'l poble, mes jo me'l figuro açí dintre de la mia imaginació d'artista.

Alta la daurada testa, fixa en un punt determinadíssim la mirada blava y anhelosa, apoyada en robust marlet la mà d'alabastre, rígida y majestuosa la figura ab son vestit de vellut y'l *pellissó* d'armini, com fa sospitar l'indumentaria de l'època... y tot açò il·luminat pels raigs descolorits de la casta, de la melancòlica, de la gran estorba-festeigs de Diana! Verament era aqueix un gran quadro digne, digníssim del pintor de més fama, y no de aquest estripa-rondalles que ara està explicantvosho.

LLUIS B. NADAL.

(Seguirá.)

Crónica Religiosa.

LA POLÍTICA DE LLEÓ XIII.

Ab lo titol de *Le Vatican*, un diari que no se'l pot pas tatxar de clerical, *Lo Gaulois* de Paris, ha publicat un article, quals principals párrafos volem fer conèixer a nostres lectors, perque formen una bella apologia de la política que ab tant perseverant constancia va desenrotllant, ja desde'l principi de son pontificat, lo Papa Lleó XIII.

«Lleó XIII, diu lo diari bonapartista, posseeix las dots que'l posan a la línea dels mes grans hòmens de Estat; amo absolut de son pensament y de sa paraula, no diu res ni fa res al etzar. Per la via que ha seguit ha recullit ja considerables ventajass, ha verament pres lloch en los Consells d'Europa, se comunica ab tots los soberans com llur president, los enclou en un recinto de dos kilòmetres quadrats y posa a llur servey la sua immensa potencia moral.

«Son reanudadas las relaciones entre la Santa Sede y la Alemania; demà serán establertas oficialmente ab Russia; se refermerán ab lo Brasil; son ja formals ab Constantinopla; van seguint las negociacions ab la Inglaterra; y lo desacort de Bélgica será sens dubte reparat.

«Quant ell va guanyant en intimitat ab los altres Estats, altre tant de perdut per l'Italia; y l'Italia es la sola potencia ab que no's pot reconciliar. Convé, donchs, que 'ls catòlics de Fransa y del mon enter entrin en la política de Lleó XIII, política essencialment catòlica, puix que te per objecte reconciliar lo patrimoni indispensable a la llibertat é independència del Cap del Catolicisme.

«Lleó XIII ha fet un'altra conquesta soberana; revindicà'l dret de justícia, establint dins son palau una jurisdicció; tant de perdut per las pretensions dels italians. Veus' aquí'l Papa, que al temps de la sua elecció alguns anomenavan lo Papa dels fets consumats y de la reconciliació ab lo Regne de Italia. Lo Govern italià tem molt la freda constancia de Lleó XIII; sab que trobarà en eix Papa un contrari vigilant que no deixa passar cap ocasió.

«L'obra de Lleó XIII es ja fecunda en resultats preciosos; y ha donat fruyts apenas n'ha posat la llevor. Ell ha pres lloch en lo Consell dels soberans d'Europa, es escoltat, y las suas queixas no serán may vanas.

«Mentres l'Italia angustiada, en situació dificultosa, fa nosa y disgusta als vehins ab las suas follias; la part política del Papa va creixent cada dia més.

«Los catòlics francesos, quals infortunis contristan lo cor del Pontífice; no serán may abandonats de la sua vigilant sol·licitut. Y quan la sabiduria de Lleó XIII haurà donat sos fruyts, la influencia del Papat, victoriosa sobre la ruina dels Estats revolucionaris, se exercitarà per curar totas las llagas y posar l'ordre en lloch del desordre revolucionari.»

Aquesta obra perseverant del Papa actual, naturalment que com mes li rehix, mes excita la enveja y rabia dels liberals d'Italia y del extranger. Com ab motiu de las últimas negociacions ab Russia, lo llenguatge de certs periòdichs hage sigut més que d'ordinari ofensiu per la Santa Sede, *L'Osservatore Romano*, ha publicat la següent nota, qual importancia no desconexiran nostres habituals lectors:

«Lo periodisme liberal italià y extranger, obehint, segons sembla, a una consigna, s'esforça en desnaturalisar maliciosament lo caràcter y'l fi de la acció de la Santa Sede sobre diversas potencias, presentant aquesta acció eminentment pacificadora y saludable, com un

manantial de sospitas y desconfiansas internacionals.

«No hi há necessitat de fer notar la falsedat y mala fe de tals insinuacions que solament tornan en deshonra dels que hi gosan recorre. Tot lo mon sab, en efecte, que l'acció de la Santa Sede respecte als diversos Estats no té altre caràcter y altre fi que 'l de defensar los drets suprema de la Iglesia y de protegir los interessos religiosos dels pobles catòlics.

«Qualsevol altra interpretació que's vulga donar als actes de la Santa Sede no pot ser altra cosa que la expressió d'intencions falsas y malignas.»

NOTICIAS VARIAS.

Lo dia 13 partí de Roma, lo Nunci del Papa á Madrid, Monsenyor Mariano Rampolla del Tindaro. Exiren á l'estació á despedirse de S. E. lo Embaixador de Espanya prop de la Santa Sede ab tot lo personal de la Embaixada y molts altres personatjes que desitjavan un felís viatge al il·lustre Prelat que es molt estimat á Roma. A l'estació s'hi vegeren també la mare y la germana del Nunci, que's detindrà un dia á Turin y un altre á París.

—De Sant Petersburg portan las agencias telegráficas lo següent lacònic despaig: «Lo Papa no vol de cap manera admetre la liturgia russa.» Seria aquest un dels punts que tractar en las negociacions pendents, y s'explica perfectament la negativa del Papa.

—Exos últims dias ha donat lo Sant Pare molts audiencias particulars á distingits personatjes eclesiàstics, citantse entre altres als SS. Bisbes de Nimes y de Sens, á Mr. Pauli, administrador apostòlic de Bucharest, y á Monsenyor Spalding, Bisbe de Peoria (Estats-Units.)

—Lo dijous passat rebé S. S. al baró de Cetto que feu la presentació de las lletres credencials que l'acreditan com á representant ministre plenipotenciari del Rey de Baviera, prop de la Santa Sede.

Dietari del Principat.

Demà, segons costum de cada any, á dos quarts de nou del mati, tindrà lloch la publicació de la santa Butlla en la iglesia del Hospital, ab assistència del M. Il·ltre. Ajuntament y presidint lo Il·lm. Sr. Bisbe, qui predicarà també en lo Ofici de la Catedral explicant las moltes gracias de aquest singular y nacional privilegi.

—Lo temps s'aclarí á principis de setmana y desde alashoras hem tingut un dias de sol hermosissims. Mes en cambi'l fret se deixa sentir d'una manera intensa y cada mati nos trobam ab unas glassadas com no s'havian vist encara en tot aquest hivern. Las plantas fan molt bonica cara. Lo que está mal son los camins tots plens de fangueras, tant que per qui correspon hauria de donarshi una vista.

—Diumenge passat se celebrà en la presó d'esta ciutat ab gran pompa lo bateig d'un pres tancat en la mateixa, d'origen italià y anomenat Fiorini. Administrà'l sacrament del Baptisme al que seguí després lo de la Confirmació l'Il·lm. Sr. Bisbe, que volgué presidir aqueix acte verament notable acompanyat de totas las autoritats y altrás personas. Fôren padrins del bateig la senyora Baronesa Viuda de Rocafort y'l senyor D. Joseph de Macià, y de la Confirmació lo Sr. Alcalde D. Martí Genís. L'endemà lo mateix Sr. Bisbe administrà la comunió al nou cristià, acostantse també á la sagrada taula altres presos, los padrins y altrás diferents personas de las que assistiren al solemne acte de la tarde anterior.

—Lo Sr. D. Gabriel J. Palau ha tingut la galanteria de remètrons un exemplar de sa *Cançó de bressol*, qual lletra

fou premiada á Lleyda, haventla ell mateix posada en música. Agrahim l'obsequi.

—Se troba malalt de gravetat lo pare del nostre benvolgut col·laborador D. Teodor Llorente, director de *Las Provincias* de Valencia y escriptor notabilissim. Desitjam de tot cor la millora de tant respectable senyor.

—Cridam la atenció de nostres lectors sobre l'anunci que posam relatiu als objectes treballats pels pobres presos, y'ls suplicam que procuren ajudar ab sa cooperació á la caritativa obra empresa per la Junta que presideix nostre Il·lm. Sr. Bisbe.

—Degut sens dubte á la natural confusió produhida per la mort del director Sr. Sanpons, no hem tingut lo gust de rebre l'últim número de *L'Il·lustració Catalana*, que may solia fer falta.

—L'*Academia filosófico-científica de Santo Tomás de Aquino*, establerta á Barcelona, inaugurarà 'l passat diumenge lo curs de 1883 en las salas del Palau episcopal y baix la presidencia del Excm. è Il·lm. Sr. D. Joseph M. d'Urquinaona. Llegí 'l Sr. Donadiu la ressenya dels treballs del any anterior y desseguida lo P. Gispert, de las Escuelas Pias, donà á conèixer un discurs que fou molt aplaudit, versant sobre 'l tema: *Lo concepte escolàstich de la vida no queda contrariat ó desmentit per cap dels moderns avansaments de las ciencias biológicas*. Lo Sr. Bisbe declaraa cte seguit inaugurat lo curs acadèmic, pronunciant algunas paraulas pera encoratjar als membres de corporació tant distingida.

—Lo famós lladre anomenat per motiu *Panxa-ampla* fou agafat per las autoritats francesas que l'entregaren en la frontera á las forces espanyolas. Dias passats entrà en las presons de Figueras, d'hont, segons un diari de Tarragona, sortí per passar al *castell de Pilat* d'aquella ciutat, en la qual deurà ésser judicat, com en lo lloch més prop al teatre de sas malifetas, per una comissió militar allí establerta.

—Lo dilluns al vespre arribá á Barcelona lo nou governador civil de la provincia D. Gregori Zabalza.

—Ha anat á Barcelona una comissió del ajuntament de Lleyda pera negociar l'establiment de l'il·luminació elèctrica en aquella ciutat.

NECROLOGIA.

L'any comença malament pera Catalunya. Tres sepulturas ha umplert en pochos dias. Lo director y propietari del nostre estimat colega *L'Il·lustració Catalana* obrí aqueixa processó trista, y darrera d'ell han seguit, l'un extint del altre, D. Pau Milà y Fontanals y D. Antoni Lopez y Lopez.

Lo Sr. D. Carles Sanpons y Carbó se'n ha anat ab la gloria d'haver sabut realisar d'una manera digna y brillant lo que molts miravam no més que com un hermós somni. Los volums fins ara publicats de *L'Il·lustració Catalana* proven ab més veritat que totas las paraulas lo que valia l'empresa y 'l talent del Sr. Sanpons.

D. Pau Milà era 'l renovellador del art en nostra estimadissima Catalunya. Cap dels artistes que avuy tenim com á mestres y que de dia en dia están donant més gloria á la terra que's complau en tenirlos per fills, cap d'aquets vers deixebles d'En Milà podrà oblidar may las lliçons calcadas en l'art pur, no adulterat per cap influencia materialista ni naturalista del nostre desdixat temps, que ab gran amor explicá 'l distingit catedràtic en sa gloriosa tribuna de l'escola de Bel·las Arts de Barcelona. L'art era pera D. Pau Milà sa afició, sa ocupació, sa vida tota. Conversant, parlava d'art; escrivint, discorria igualment sobre l'art. Art informat pel esperit

cristià més puríssim; puix sobre tot En Pau Milà era catòlic y catòlic dels més nets y fervents. ¡Ditxosa vida la sua! ¡Desdixats de nosaltres que aixís l'hem perdut! Sa mort costarà molt dol y moltes llàgrimes. Rèbia nostre il·lustre col·laborador D. Manel Milà, germà de D. Pau, lo pèsame més sentit de la redacció al qual de segur s'uniran de cor tots los nostres lectors.

Y, finalment, en lo mateix funest dia, es dir, lo passat dimars, casi repentinament entregà també l'ànima al Senyor lo citat D. Antoni Lopez y Lopez, qual mort, per las notorias condicions del personatge, ha causat sensació fondíssima. Lo Sr. Lopez no era fill de Catalunya y, no obstant, Catalunya li deu moltíssim en l'ordre material y en l'ordre moral. Protector de tot lo bo que veyia en aquesta sa segona patria, no dubtà en afavorir sas lletres quan vegé que prenia tant magnífich vol ab lo poema *L'Atlàntida*. Sa conducta en aquest particular no es cas de que la publiquem aquí, quan de tothom es ben sabuda. Sobre tot lo Sr. Lopez sabia fer bon us de sa gran fortuna, associantse á tot lo que fos obra benèfica y en favor del pobre, á més de lo molt que's debia á sa iniciativa particular. En açò l'història del Sr. Lopez es digna de presentarse com exemple.

Tal es la nostra crònica fúnebre. Catalunya té per plorar llarchs dias, mes es gran consol pensar que totas eixas tres personas que'ns han deixat tenian mèrits fets per presentarse dignament devant de Deu. Al cel sían.

ESCANDALL DEL MERCAT DE VICH.

(Dia 20 de Janer de 1883.)

Quartera.		Hectòlitre.	Quartera.		Hectòlitre.
Ptas. cs.	Ptas. cs.		Ptas. cs.	Ptas. cs.	
Xexa.	18' »	25'33.	Blatdemoro.	13' »	18'29.
Forment.	16'50	23'22.	Mill.	11'50	16'15.
Mestall.	13' »	18'29.	Fajol.	10' »	14'05.
Sègol.	12' »	16'88.	Fabas.	13' »	18'29.
Ordi.	9' »	12'64.	Llegum.	17' »	23'92.
Cibada.	8' »	11'24.	Fasols.	20' »	28'14.
Espelta.	6' »	8'44.	Ciurons.	20' »	28'14.

Correu General.

EXTRANGER.

Bé es veritat que de cosas serias ne passen en diferents parts y en nacions diverses, puix que, com diu l'adagi, *en todas parts couhen fabas*; y es clar que pera satisfer com cal la curiositat del lector deuriem contarli en aquesta secció, no solament lo que li anam á explicar, qu'es lo que succeheix á França, sinó també lo que passa á Inglaterra, y lo que dona mals de cap als italians, y allò de que'ls austriachs se preocupan, y lo que fan los alemanys, y'l que diuen d'Egipte, y com la passen los grechs y'ls turchs y'ls russos y'ls yankees y'ls xinos y'ls indis y'ls moros de l'Àfrica y'ls negres del Senegal y tots los altres negres y blancs que fan alguna cosa. L'explicar solament una miqueta de quiscun dels anomenats (y bon xich se'n falta d'esserhi tots) ja n'hi hauria pera umplir unas quantas canas de paper y, afortunadament pera nosaltres, ja sabem que'ls nostres lectors no rebrian ab cumplerta satisfacció tant impensada carga, encara que pel temps que fa no vindria malament pera estalviar llenya. Per tot lo qual y mirant ensemps l'interés dels suscriptors y'l nostre interés, nos contraurem, com hem dit, á parlar de lo que

passa á França, y'l que passa allí ja basta pera umplir aquesta curta secció que la redacció 'ns destina.

Qu'En Gambetta y la república tenian una relació d'afinitat prou notoria y extreta per ressentirse l'una de la mort del altre, ja era cosa sabuda y generalment acceptada. Per açò al morir l'ex-dictador anunciaren molts la mort de la república, y la predicció, si bé ho miram, no està tant fora de camí. No obstant, que açò's pensés y áduch se digués ab certa reserva no tenia res d'extrany; mes que's diga ben alt y ben clar y ab lletres molt grossas aquí y á França y en l'Europa tota, açò ja indica una unitat de judici y apreciació molt consoladora per la França mateixa. Perque alguna cosa molt poderosa ha d'haverhi que sia causa d'aqueixa uniformitat d'opinió, y aqueixa cosa es la necessitat que té la França del ordre de tornar á las institucions informadas pel esperit religiós, úniques que poden posarse devant de las turbas de l'impietat y de l'anarquia que cada vegada, de paraula y obra, están sembrant en son sol, l'intranquil·litat y allunyant la pau y'l repòs, y combátrelas ab energia en l'acció y sens contemplacions ni escrúpols d'escola.

Y com açò no ho poden fer los anomenats republicans de ordre que deixa En Gambetta, d'ací que totas las personas giren los ulls á altrás bandes. Los periòdichs de París han gastat ja en aquesta qüestió un llenguatge clar y sens misteri. Contan que'l dia del enterro famós d'En Gambetta, digué un diplomàtic, vehentlo passar desde una finestra del carrer de Rivoli: «¡Quin poble aquest! què grans coses faria encara si tingués un home!»

Y'l *Figaro*, comentant la frase, deya entre altrás cosas que provavan lo deserta que's va quedant la república, que, á pesar d'açò, no basta per'aterrar á aquesta la pèrdua de tots sos hòmens, sinó qu'es necessaria l'aparició d'un home prou fort y valent pera triomfar dels errors y dels disparats de que los funerals d'En Gambetta fòren la demostració més eloqüent è infal·lible. Hi há'ls elements, afegia, per fer saltar aqueixa situació runosa y trista; sòls falta un home valent, pur, de neta reputació que sapia aplicar la metja á la pólvora. Y'l *Figaro* deya que l'home existeix y l'indicava tant clarament que ningú podia dubtar de qu'ls parlava.

La *Gazette de France* s'expressava encara més clar y apuntava més directe. «Lo dia en que'l Rey—escribia—haja pres la sua resolució, fins de la terra farà sortir sa veu als hòmens necessaris pera aqueix gran acte (lo colp d'estat), que será la restauració dels nostres drets, de la nostra llibertat y del honor de la França. L'hora es decisiva—afegia—... y si la gent d'ideas conservadoras no sab entrar ab coratge en la lluyta, la sua falta de valor será ocasió de las més grans catàstrofes.»

¿Què succehirá, donchs, á no trigar gayre? Per de prompte'l príncep Napoleon ha sortit ja ab un llarch manifest que li ha valgut la presó, y en lo qual, entremix de tèsis que ha desacreditat ja fa molt temps la pràctica, diu estupendas veritats á la gent republicana. Com aquesta per exemple:

«La Religió, atacada per un ateisme perseguidor, no es ja protegida. Y, no obstant, aqueix gran interés de tota societat civilisada es més fàcil d'amparar que qualsevol altre, aplicant llealment lo Concordat, única cosa que pot darnos la pau religiosa.»

¿Girará'ls ulls la França á aqueix hereu dels Bonaparts? No ho creu aixís l'opinió. Los Napoleons han caygut ja en lo descrèdit. ¿Què succehirá, donchs? tornam á preguntarnos.

Ja ho aclarirá'l temps. Deu nos donga vida y salut pera veureho.